

De Tijd

February 15, 2008

Schaf de Ikea-wet gewoon af; VESTIGINGSWET Herneming van overwegend economische criteria is voor Europa problematisch

SECTION: OPINIE; Blz. 16

LENGTH: 1126 words

HIGHLIGHT: -- Een regionalisering van de zogenaamde Ikea-wet blijkt op het menu te staan van de nakende staats hervorming, al is niet duidelijk of het om een borrelnootje gaat dan wel om een iets substantiëler gerecht. Het voornemen gaat in elk geval voorbij aan de hamvraag: is er wel nood aan zo'n wet? Het antwoord is neen. Waarom zou de overheid moeten beslissen over het nut van een vestiging? Dat kan de markt veel beter. Bekijk vestigingsprojecten louter nog van uit het standpunt van de ruimtelijke ordening, die al is geregionaliseerd. In plaats van de Ikea-wet te regionaliseren, zou men die dus beter afschaffen.

De Ikea-wet is een slecht gekozen troetelnaampje voor de 'Wet betreffende de vergunning van handelsvestigingen'. De perceptie bestaat dat de wet de expansie van Ikea mogelijk moest maken. Nochtans is het aantal dossiers dat Ikea heeft ingediend te tellen op de vingers van een hand. Als het aantal ingediende dossiers een goed criterium is, zou men het beter hebben over de Aldi-wet of de Lidl-wet.

De wet op de handelsvestigingen doet het toelaten van grote winkelruimtes (vanaf 400 m²) afhangen van een onderzoek waarbij een aantal criteria bepalend zijn. Het gaat onder meer om de ruimtelijke ligging van de handelsvestiging, de belangen van de consumenten, de invloed op de werkgelegenheid en de weerslag op de bestaande handel. Dat onderzoek gebeurt door de gemeente waar de vestiging moet komen. Voor winkels van meer dan 1.000 m² is een advies nodig van het Nationaal Sociaal-Economisch Comité voor de Distributie (NSECD), dat is samengesteld uit vertegenwoordigers van de middenstandsorganisaties, vakbonden, grootdistributie en de betrokken federale en regionale ministeries. Er zijn ook regionale vertegenwoordigers.

Tegen de beslissing van de gemeente kan in beroep worden gegaan bij het Interministerieel Comité voor de Distributie (IMCD), dat wordt bevolkt door de federale ministers van Economie, Middenstand, Mobiliteit en Werk, en door de betrokken regionale minister van Economie.

De wet bestaat sinds de jaren 70 en werd toen de 'grendelwet' genoemd, omdat ze vooral de inplanting van grote winkelcomplexen aan de rand van de steden en langs invalswegen moest tegengaan. Zo moest de kleinschalige middenstand verdedigd worden, die meestal in de stadscentra te vinden was en is. In 2004 werd de wet aanzienlijk versoepeld. Vooral de termijnen voor adviezen en beslissingen werden gevoelig ingekort.

overbodige wet

Nu wil men de wet regionaliseren. Mijns inziens wordt daarmee een verkeerd antwoord gegeven op de eigenlijke vraag: is er wel nood aan dergelijke regulering? Mijn antwoord is neen. Dit is een overbodige wet. Eerder dan ze te regionaliseren, zou men ze beter afschaffen. De criteria van de wet zijn moeilijk te beoordelen.

Zo wordt de informatie over hoe het voorgestelde project scoort tegenover de wettelijke criteria, geleverd door de aanvrager van het project zelf. Men kan zich terecht afvragen hoe betrouwbaar de vooropgezette omzetten, de beoogde marktaandeelen, de te creëren werkgelegenheid en de te verwachten mobiliteitsstromen zijn.

Aanvragers hebben er per definitie belang bij die gegevens zo gunstig mogelijk voor te stellen. Een manier om dat te verifiëren, is er dikwijls niet. Hetzelfde geldt voor de tegenwerpingen die door tegenstanders van een project worden geformuleerd: hoe nefast is een bepaald project voor de bestaande handel, hoe sterk zal de werkgelegenheid er elders door afnemen?

Zelfs gesteld dat er geen problemen zijn met de kwaliteit van de informatie, is er nog het probleem dat de afweging tussen de verschillende criteria zeer moeilijk is. Hoe zwaar moeten negatieve aspecten doorwegen? Wanneer is een negatief aspect doorslaggevend om een project tegen te houden? De ervaring leert dat subjectiviteit hier troef is.

De expertise bij de gemeenten is zeer ongelijk. Sommige gemeenten, vooral de grotere, hebben genoeg personeel en zien genoeg dossiers passeren om een onderbouwde visie met betrekking tot handelsvestigingen te kunnen ontwikkelen en om goed gemotiveerde beslissingen te nemen. Vele andere gemeenten hebben die luxe niet en slagen er niet in gepaste motiveringen te vinden voor hun beslissingen.

politieke moed

Soms wordt de wetgeving rond bouwvergunningen verward met de Ikea-wet, hoewel de twee los van elkaar staan. De gemeente beslist dan negatief op basis van een motivering die eigenlijk bij de bouwvergunning moet spelen.

Soms ontbreekt het gemeenten aan politieke moed om bepaalde beslissingen te nemen. Men is eigenlijk wel voorstander van een bepaald project, maar men is bang voor de reactie van de plaatselijke middenstand. Men beslist negatief, in de hoop dat er na een beroepsprocedure bij het IMCD toch een positieve beslissing komt, waarvoor de gemeente dan niet politiek verantwoordelijk is.

Waar advies nodig is van het NSECD, blijkt dikwijls dat dit op een weinig onderbouwde manier wordt geformuleerd. Er wordt dikwijls buiten proportie gefocust op een of ander aspect. Er zijn tegengestelde meningen, waarna het advies de ene dan wel de andere richting uitgaat op basis van het tellen van de koppen. Het NSECD slaagt er nooit in voltallig samen te komen, voornamelijk omdat de vakbonden deze dossiers niet interessant genoeg vinden en een afwezigheidspolitiek voeren.

Dossiers in beroep komen terecht bij het IMCD, een politiek orgaan. Men hoeft dus niet verwonderd te zijn als er in de beslissingen die daar worden genomen politieke overwegingen meespelen.

De wet ademt een ideologische benadering uit die niet meer van deze tijd is, en die erin bestaat dat de overheid moet bepalen wat goed is voor de consument en vooral waar die moet gaan kopen en waar niet. Kan een Lidl-vestiging als er al een Aldi-vestiging in de buurt is? Waarom moet de overheid daarover beslissen? Als de Lidl zijn huiswerk goed gemaakt heeft, zal die wel weten of een extra vestiging rendabel zal zijn. En in ieder geval zal de markt dat na de vestiging wel zelf uitmaken. Welke competenties heeft de gemeentelijke, regionale, federale overheid om te voorzien welke economische gevolgen een nieuwe vestiging zal hebben? Daarvoor hebben we toch de markt?

ruimtelijke ordening

Het is goed ook eens over de grenzen te kijken. Dan stelt men vast dat er bij de buren een aantal landen een analoge wetgeving heeft (Frankrijk, Luxemburg, Spanje, Italië), terwijl veel meer landen het zonder kunnen stellen en de inplanting van winkelcomplexen enkel bekijken van uit het standpunt van ruimtelijke ordening. Als dat de bedoeling is in België, hoeft men de wet enkel af te schaffen en de gewenste regionalisering is onmiddellijk een feit, aangezien ruimtelijke ordening al bij de regio's zit.

De Europese Unie zou België overigens wel eens kunnen dwingen om de Ikea-wet af te schaffen. De wet is namelijk in strijd met de zogenaamde Dienstenrichtlijn. Volgens die richtlijn mag het recht om zich ergens te vestigen om zijn diensten aan te bieden (denk aan een winkelcomplex) niet onderhevig zijn aan economische criteria. Deze werken immers discriminerend. De criteria van de Ikea-wet zijn overwegend van economische aard. Een simpele regionalisering, waarbij de wetgeving in grote lijnen wordt hernomen op regionaal niveau, is dus problematisch. En een regionale wetgeving ontdaan van de economische criteria wordt een lege doos. Afschaffen dus.

--i Frank **Naert** is hoogleraar Economie aan de Hogeschool Gent.

LOAD-DATE: February 14, 2008

LANGUAGE: FLEMISH; VLAAMS

GRAPHIC: De Ikea-wet stelt criteria op om grote winkelruimtes al dan niet toe te laten. Dat de overheid moet beslissen waar de consument wel of niet mag gaan kopen, is niet meer van deze tijd. FOTO: PHOTONEWS

PUBLICATION-TYPE: Krant

Copyright 2008 Tijd Electronic Services NV
All Rights Reserved